

הרקדנית המימיקונית

(לנשף דבורה ברטונוב)

„בת-העמק“ הרנינה את הלב בהתחלה, אך לא היתה מובנת כל-צרכה בסופה.

ב„חסד-נעורים“ (מוסיקה לדי-ביוסי) ראינו תמונה הבנויה יפה: אשה זקנה, השוגה בזכרונות הערב, משירה מעצמה את גלימת הזיקנה — והנה היא קלה, גמישה ומרחפת, ולבסוף היא חוזרת אל המציאות העגומה.

שני דברים בתכנית חרגו מן המסגרת הכללית: הפתיחה — „יופוד“ (מוסיקה פרטוש) ו„יציאת-מצרים“, ב„זכור“ ראינו דמות סמלית, המתאבלת על שבר העם, אך הסטאטיות היתרה כבלה את הנושא, שהוא כבד ואחראי ביותר.

לעומת זאת ב„יציאת מצרים“ הפתיע החידוש בסגנון, השונה מאוד מן הסגנון הרגיל אצל דבורה ברטונוב. אף התלבשות הכתומות היו נאות ומתאימות להפליא לנושא.

ובסיכום — נכיר טובה לאמנית, שנתנה לנו ערב תרבותי, עשיר-חיות ורב-ענין. בת-לוי

דבורה ברטונוב הולכת בשביל, שפילסה לעצמה בכוחה היא. מחול? משחק? ציור, או ספרות? כל אלה ביחד. על כל פנים — יצירה בסגנון מקורי.

יש ונדמה לך, כי „מציירת“ היא את דמויותיה בצורת קאריקאטורה טובת-לב, ויש שהיא מספרת סיפור עצוב או מבדה וחביב, ויותר מזה — היא משחקת את הדמות המוצגת.

„המיניאטורות“ שלה מתקבלות בשמחה ובהתלהבות על לב הצופים, כי יודעת היא את סוד הנגיעה „בעורק העממי“, הטמון בלב הקהל.

לכן כה ישמח הקהל לחזור ולראות שוב ושוב את הדמויות השונות שבחתונה היהודית, ואף „הנשף הראשון“ (מוסיקה ללברי) היה אחד „המסמרים“ בערב זה: בהומור רב הוצגה הנערה הצעירה, כמין עז פר-אית ונפחדת, המלאה הרפתקאות מבדחות ב„נשף הראשון“ שלה.

„ברחוב-היגונים“ (ילד הפקר, רוכל, נערת-רחוב) ההומור ומרידות החיים מעורבים זה בזה.

ג. "יציאת גולים" ליוסף גרינטל
זוהי יצירה חדשה שהושמעה לרא-
שונה ביום א' (כ"ב כסלו) בביצוע
המחבר על פסנתר וו. ליבנטאל על
כלי הקשה, בארבעה פרקים נתן
הקומפוזיטור יצירה מוסיקלית-כורית
אוגראפית מענינת המעבירה בצורה
תמציתית את נושא יציאת מצרים:
עבודת-פרך, תפילה, מלחמה, מחול
מרים. יצירה זו נוצרה מתוך שיתוף
פעולה בין הקומפוזיטור והרקדנית
דבורה ברטנוב. שיתוף יצירה זה
יש לו מסורת במוסיקה היהודית החד-
דשה. מיכאל גנסין כתב לרקדן ברוך
אגדתי; יוסף אחרון העלה את הפור-
אימה הכוריאוגראפית שלו במטרופול-
ליטן-אופידה, בארץ כותבים מרק לב-
רי, א. בוסקוביץ ואחרים — מוסיקה
בלט.

יוסף גרינטל, הפסנתרן והקומפוזי-
טור הירושלמי, שבשנה שעבדה ביגן
את הקונצרט לפסנתר שלו ביחד עם
התזמורת הארצישראלית, כתב יצירה
היא מענינת, טובה בקויה המלודיים,
וברקמתה המלודית. מבין הקטעים
הדינמיים מזדקרת יפה התפילה בלי-
ריות כבושה ומחול-מרים בצלילו המד-
רתי החד והמעודן.

הערות של מאזין

לתכניות רדיו ירושלים

א. הקונגרס הציוני בראדיו

לתולדות הקונגרס הציוני, ובעיר תיו בכלל, ולמהלך הקונגרס הכ"ב בפרט, הוקדש מקום נרחב בקול ירושלים. שודרו תכניות שונות ומענינות, בתכנית החגיגית „בהתאסף ראשי עם“ (יום ב' ט"ז כסלו) בהשי תתפוז ד"ר א. שליט ציר הקונגרס הראשון, ד"ר א. גולדשטיין, מר יש ראל רוקח, מקהלת הפועלים (המנצח י. ברנדמן) ומקהלת הסמינר (המנצח י. אדל) וכן נשמעו בין השאר הר צאות על „הפרוטוקול של הקונגרס הציוני הראשון“ ותסכית „באזל 1897 — באזל 1947“. נעשו מאמצים רבים לשדר מעל גבי תקליטים את ישיבת הפתיחה של הקונגרס. מהלך הישיבות והדיונים נמסרים בדיקנות

ב. התקדמות והרחבה

המאמצים לשיפור עבודתו של רדיו ירושלים ותקפדה על רמתו, נעשים בעקביות. עיי מר אטוין סמואל וראויים לתשבחות: מאז הכנסו לתפקיד, הדק את הקשרים עם מוסדו תינו הלאומיים והציבוריים והפעיל את המועצה לתכניות העבריות של יד הועד הלאומי.

בקביעות את קרייני קול ירושלים ויקפיד על טהרת הביטוי והסגנון העברי.

ג. „יציאת גולים“ ליוסף גרינטל

וזהו יצירה חדשה שהושמעה לראשונה ביום א' (כ"ב כסלו) בביצוע המתבר על פסנתר וו. ליבנטאל על כלי הקשה. בארבעה פרקים נתן הקומפוזיטור יצירה מוסיקלית-כורית אורגאנית מענינת המעבירה בצורה המצייתת את נושא יציאת מצרים: עבודת-פרך, תפילה, מלחמה, מחול מרים. יצירה זו ניצרה מתוך שיתוף פעולה בין הקומפוזיטור והרקדנית דבורה ברטנוב, שיתוף יצירה זה יש לו מסורת במוסיקה היהודית הח"דשה. מיכאל גנסין כתב לרקדן ברוך אגדתי; יוסף אחרון העלה את הפוראימה הכוריאוגראפית שלו במטרופוליטן-אופירה, בארץ כותבים מרק לב"ר, א. בוסקוביץ ואחרים — מוסיקה בלט.

יוסף גרינטל, הפסנתרן והקומפוזיטור הירושלמי, שבשנה שעברה ניגן את הקונצרט לפסנתר שלו ביהוד עם החומרת הארצישראלית, כתב יצירה מענינת, טובה בקויה המלודיים, וברקמתה המלודית. מבין הקטעים הדינמיים מוזקרת יפה התפילה בליריות כבושה ומחול-מרים בצלילו המורחבי החד והמעודן.

ב. רון

תכניות שונות של המועצה מתגשמות. המדור „בינינו לבין עצמנו“ בו מוסרים מר סמואל ומנהלי המחלקות על מהלך עבודתם ובעיותיהם מקרב את הקהל הרחב לפעולות תחת השידור. אין ההנהלה נרתעת מביקורת ובזמן האחרון עשתה צעד נועז בהכרזה על תכנית חדשה „ביקורת הראדיו בראדיו“.

ההנהלה מינתה את מר שמחה גינור בורג כפקיד חקר ההאזנה. נעשית פעולה לארגון „חבר מאזינים“ מתוך כל שדרות הישוב למקצועות, גילוי ועדותיו. „חבר“ זה יחווה בשאלונים את דעתו על התכניות המשודרות. לתוצאות הדעות בשאלונים ולסיכומן תהיה השפעה על קביעת התכניות. בין השיפורים והתכניות החדשות עליהם הודיע מר י. שפירא, יש להתעכב בעיקר על היחס ללשון העברית. תפקידו של הראדיו הוא לא רק להקפיד על טהרתה ודיוקה של הלשון, כי אם להיות גם מורה דרך לכל חידושי הלשון המתאשרים על ידי ועד הלשון. ע"פ המלצתה של המועצה לתכניות העבריות הוזמן המורה והמדקדק מר יצחק לבני בתפקיד יועץ בעניני לשון, אשר ידריך

יצירת השבוע

ליוסף קאמינסקי. על קטע זה הרחבנו את הדיבור במדור "יצירת השבוע" בגליון 13. הכרתי את הפתיחה מתוך הפארטיטורה בלבד, אך השמיעה הר כחה, שיש ביצירה זו מקודיות רבה ושופעת הומור דק. הפתיחה עוברת מהד ומולינארי מפרשה פירוש מובן הק — שהרי אוהב מולינארי ממש כקאמינסקי, את ההומור העדין. מהא פיורה "המזרחית" שבפתיחה הת דשמתי קצת פחות מאשר ציפיתי מראש. אפשר, לדעתי, להרחיבה ול פתחה פיתוח נוסף; על קאמינסקי לפתח את רעיונותיו המעניינים עד תומם.

פראנק פולאק ערך רסיטאל באולם "אהל" ביום ה' שעבר. החלק הראשון הוקדש ליצירות בטהובן ושומאן, במחצית השנייה ניגן מיצירות שופן, פרוקופייב, ברוד ועוד. אם כי ידועה רמתו הגבוהה של פולאק הצ'מבא ליסטן בבצוע יצירות עתיקות ומודרניות, בכל זאת תמיד מתפלא אני בש עת רסיטאל על רבצדיותו המופלגת של אמן זה. אין כל ספק, שאפשר לשמוע את שופן ביתר ברק, את שר מאן ביתר עדינות, את בטהובן ביתר פאתיסיות... אך קשה למצוא פסנתרן בעל-חוש מוזיקאלי בלתי-מוטעה וכוח בטוי נכון כליכך כפראנק פולאק.

הקטעים הנוערים של מאכס ברוד שייכים למוצלחים שחיבר סופר-קומ פוויטור זה, אך מאין לקחה התוכנייה את הידיעה, שהם בוצעו בפאריס? הסונאטה השמינית לפרוקופייב תפ סה את המקום המרכזי בתכנית. שוב נראה לי, שסונאטה זו ערכה פחות לעומת השביעית שפולאק ניגנה לפני כשנה. הפרק הראשון ערוך ומפותח מדי לעומת החומר החלש והבלתי מרתק, ואילו הפרק השני — לא החי ליט הקומפוזיטור, אם עליו להיות פארודיסטי או רציני, וחיבר קטע, שאפשר לקרוא לו "סיוורו של איש רי סי באזור הסובייטי בווינא", ודק הפי רק האחרון מעיד על פרוקופייב כעל קומפוזיטור גדול.

מעניין מבחינה מוזיקאלית היה נשף הריקודים של דבורה ברטונוב, לפי שהרקדנית המקורית הזאת הציגה רי קודים חדשים לפי יצירותיהם החד שות של א. פארטוש ויוסף גרינטאל. יצירת פארטוש פתחה את הערב: "יז כור" לויולה ותזמורת (נגינת-הבכורה תתקיים בשבוע הבא בקונצרט התז מורת הקאמרית). דבורה ברטונוב הגי שה את הפאנטומימה רבת-הרושם שלה לפי מנגינת י. סטוצ'בסקי, צ'לו בליווי פסנתר.

היצירה השנייה היתה "יצירת מצרים" מאת יוסף גרינטאל; הקומ פוויטור ניגן אותה על פסנתר בלוויית כלי-הקשה (ק. זומרפלד). מוזיקה זו היא "ריקודית" עד מאוד ויש בה כוח-מבע חזק, אסכי מופשט. גרינ טאל מוותר על כל קולוריס מזרחי ועל כל זיקה למנגינות מסורתיות לתי אורה של "ציאת-מצרים".

שתי יצירות חדשות מעניינות שמע תי במסיבה פרטית: הראשונה רבי עיה לכלי-מיתר מאת ב. קוביאס (היא בוצעה אחריכך ב"חוג הבימה"). בר ביעה זאת מצטיין קוביאס ברעיונות מקוריים ובעיבוד רב-עניין. רביעית מארקובצקי ניגנה את היצירה הזאת. הקומפוזיציה השנייה ששמעתי, היא סדרת-שירים לקול-סופראן וחליל, פרי עטו של קומפוזיטור צעיר, בן 20, תלמיד האקרמיה שעליד הקונסרבא טוריה הירושלמית. שמו בן-ציון בושל מחזור-השירים הנ"ל — שבוצע בי צוע מושלם על-ידי הגב' טיורק-בורני שטיין ואריך טפליץ — מבוסס על שי רי טאגודה (עברית: ר. גרוסמן). הת רשמתי מאוד מכשרונו של היוצד הצ עיר, שמשך את שימת-לב המאזינים, על-אף אמצעי-הביטוי הצנועים, בקול הסופראן רואה הוא כלי מוזיקאלי בלי בד, ושומד הוא על דוקוליות טהורה בכל היצירה.

יצירותיו של ארנסט בלוך מונחות בארץ הזנחה, שאין לה שום הצדקה. והרי קומפוזיטור זה הוא בעיני העור לם המוזיקאלי מייצגה החשוב ביותר של האסכולה העברית במוזיקה. לעור מת הקומפוזיטורים שיצרו (וכפי הנד אה, ממשיכים ליצור) מוזיקה "יהר דית" ברוח הגולה ולעומת האסכולה הארצישראלית העולה בשלבי התפת חותה הראשונים, חיבר בלוך כמה יצירות גדולות המבוססות על נושאים עבריים, תנ"כיים לרוב, וחיפש דרכים לביטוי נפש העם העברי מבלי שהש תמש בפולקלור לבדו. נדמה לי, שבי צירות, שנגתבו כבלתי-תלויות ברעיו נות העבריים, הצליח בלוך יותר, לפי שבהן מתמזג דמיונו העשיר מציגה טבעית עם היסודות המילודיים ה"עב ריים", אשר מציינים את היצירות בעלות ה"תוכן" העברי.

ואף-על-פי-כן, יש לראות בראפסור דיה לצ'לו ותזמורת "שלמה" יצירה גאונית, שמן ההכרח לבצועה בקונצרט סימפוני. בשטח המוזיקה הקאמרית חי בר בלוך שתי רביעיות מיתרים וחמי שיה אחת עם פסנתר, בעוד שהקוני צרטו שלו לכינור ותזמורת הוא קטע מעניין ורבגוני.

בקונצרט היובל של התזמורת הפיל הארמונית הארצישראלית לא תבוצע יצירה-ארצישראלית כלל וכלל. יש, אפוא, לברך על הדעיון לנגן, לפחות, יצירה אחת מאת ארנסט בלוך. בגלל השתתפותה של מקהלה גדולה בקוני צרט זה (בניצוחו של שלמה קפלן) בחרו מארגני הקונצרט את החלק "קדושה" מתוך "עבודת הקודש" — יצירה שאותה מעריכים כאחת האר דאטוריות-קאנטאטות החשובות ביותר בימינו. פעם אחת בלבד בוצעה יצירה זו בארץ; היא טבעה רושם עז בלב המאזינים, אם כי לא כל חלקיה שווים על-פי ערכם. ה"קדושה" מהווה אחד הפרקים חזקי-הבטוי. היא כתובה לקול באריטון, מקהלה ותזמורת. הבאריטון הוא קולו של החזן, והמקהלה מפרשת את הלך-דוחו ואת תוכן-שירתו. שיי מוש בגורמי-הארמוניה עתיקים, הדג שת הסגנון הדב-קולי, פשטות הנעימות זכוח דראמאטי פנימי מציינים את יציר רתו זו.

בלוך עצמו, שרשימת יצירותיו ארך כה ומגוונת, רואה ב"עבודת הקודש" את שיאו כאישיות יוצרת. מעניין לציין, כי את הרעיון על יצירה דתית זו הביע לראשונה ג'יראלד וארבורג, שהזמין אצל בלוך — בניו-יורק בשנת 1930 — מוזיקה לבית-הכנסת של הרי פורמיסטס. בלוך חיבר את האורא טוריה שלו בין 1932—1934.

נקווה, שביצוע הפרק "קדושה" יש מש פתיחה בלבד להתעניינות יתר ביצירותיו של בלוך על-ידי המוזיק קאים שלנו. אך אין להציג רק את הקטעים הזעירים שלו, כגון המוזיקה לכינור ופסנתר, אלא בצורה התמוד תית החדשה את יצירותיו הגדולות: את "בעל שם", את ה"סוויטה הסימפון נית" החדשה, שהצליחה הצלחה כה גדולה בארצות-הברית, ואת החיבורים הקאמריים החדשים.

השבוע שמעתי..

השבוע האחרון היה גדוש מאורעות מוזיקאליים מעניינים. בקונצרט הח משי למנויים ניצח מוליארי על נגינת-הבכורה של ה"פתיחה הקומית"

דבורה ברטונוב

(לקראת הצגתה לטובת הפליטים ב-17 באפריל)

דבורה ברטונוב, הרקדנית העברית בעלת החותם העצמי — נשף־המתחל האחרון שלה היה פרי צמל של שנים רבות והיה מאורע אמנותי ממדרגה רא־שונה.

דבורה ברטונוב נתברכה בשפע של כר־שר־ביטוי ונושאי מחולותיה מחושבים יפה וכבהירית. היא בונה את ריקודיה באי־טליגנציה אמנותית מדובה, במרוכה, ללא סטיה לרוחב או לאורך, היא מביעה את הכל, נוכף על זה נתברכה במתנח־האליס של הזמנר, הסצנות והסיפורים מ־חתי־זה יהו־ית״ מקסימים ממש, אשה קטנה זה בעלת הנוף הענוג, העלתה על הבמה המון אנשים, ״מחוננים״, אורחים ו־כלי־זמר״. היא רוקדת ריקוד־השתוללות בפראק הירוק ויצרת בתנועותיה דמויות אנשים שהיא רואה בעיני רוחה — ברוב קסם, נדרכה וו כבר יצרה ד. ב. כמה וכמה מחולות טושלמים וביניהם את ה־באל הראשון״ שלה, שנעים לראותו שוב ושוב.

יצירה שכזו היא ״זכור״. היא עושה רושם של המצאה רבי־סודית, של רעיון ספרותי, של דקלום ולא של יצירת ריקוד. שכן הסרים מה יסודות הריקוד, גם בת העמק״ אינה יצירה חזקה, ללא כוח של ביטוי המצוי אצלה כרגיל, אולם מיד לא־חר כך בא משהו נהדר: ריקוד קצר בעל כוח הבעה רב: ״יצאת סצרים״. לא היתה זו לא הליכה ולא ריצה; זו היתה צעידה מתמדת ברוב עוז קדימה, למי שנכנס בו הדיבוק, כמי שנחתף על ידי כוח עליון. המון עצום מסתער קדימה, המון בל ידע מעצור, המון שמתקדם וחולך והעוצר נשימה בתתקדמותו, זהו משהו עצום בצר רתו ופשוט כאחד: מלא כוח אלמנטרי וגורלי, היה זה המחול החזק ביותר של נשף הריקודים של ד. ברטונוב.

אולם האמנית אינה עומדת במקום אחד, היא הולכת הלאה, ומחפשת לה נושאים חדשים ודרכים חדשות, והיא כהירה ונועזת ביותר בהיפשי הנושאים, היא מעיזה ומחפשת, ואם היא גם לא תמיד מצליחה — מה בכך? לכבוד הוא לאמן העוזב את הדרך הסלולה, ומרהיב את חוגי מאבקו, מבחינה זו הוא רשאי להתנאות אפילו ביצירתו הבלתי מוצלחת.

נזכיר שה עוד ריקודים אחדים, זרמות קטנות הבנויות יפה בפנימיותן: ״זכרונות של רקדנית״ ו־רתוב היגונים״. ה־נערה״ וה־רובל״ הם דמויות שלא ישכחו.

היינו עדים לגידולה של ד. ב. בארצנו מראשית הצלחות הנעורים שלה ועד ליציר רותיה המשלוח והרציניות של הנשף הא־חרף, היא עובדת בתוכנו כאמן רציני, בעינים פקוחות, כמות חוגה ובאומץ לב.

(דבר המועלת) לאה גרונדיב

MUSICAL DIARY

SATURDAY night's concert of the Tel Aviv International Society for Contemporary Music suffered from a number of handicaps, but turned out quite a success. The first part of the programme presented Palestinian music—M. Starominsky's interesting Choral Suite based on traditional texts, and Oedoen Partos' vigorous Concertino for String Quartet. The choral work was well rendered by the Tel Aviv Chamber Choir directed by Otto Lustig, with Mmes. Goldschmidt and Lustig and Messrs. Gilboa and Zulczynsky as soloists. The choir's service to Palestinian composers (and to the great literature of vocal music in general) cannot be sufficiently praised.

After a considerable lapse of time, the Palestine String Quartet (Fenyves-Rosenberg-Partos-Vincze) made a welcome re-appearance in the fine Partos work.

Leonard Bernstein was the centre of attraction in the second part of the programme. He first presented his youthful Clarinet Sonata, a work which was certainly called most promising when written six years ago and which we can see today in the light of the early fulfilment of its promise. Klaus Kochman gave a fine account of himself as solo clarinetist in this work.

The Mexican rhythms in the work of an American composer and the American idiom in

the composition of a Frenchman provided Mr. Bernstein with a subject for a short and illuminating address on nationalism in music before playing his piano version of Copland's "El Salon Mexico" and conducting Milhaud's ballet music from "La Creation du Monde."

Mr. Bernstein's exciting piano playing and his temperamental direction of a small ensemble from the Philharmonic Orchestra (with J. Kaminski as leader) brought tremendous ovations. —z

Mimo-Dancer

THERE is hardly a Palestinian composer who has not created an "In Memoriam" in recent times. The Opus by O. Partos (Violoncello - D. Hofmekler) gave a rather grim introduction to Deborah Bertonoff's dance recital at the Zion Hall on Friday afternoon. The one gleam of light in the first part was "The Dance of Miriam" in the new suite, "Exodus," by J. Gruenthal, excellent music, with the composer at the piano and K. Sommerfeld, percussions. Still, in these days, it

is not the best psychology to present such mournful stuff, even if it is artistically performed.

Deborah Bertonoff is at her best when she dances in the grotesque, eccentric style the manner derived from such outstanding artistes as the famous Swiss, Trudi Schoop, and her dancing comedienne, or Valeska Gert. Except for the original "Memories of a Dancer," to Debussy's intoxicating "La Plus Que Lente," we saw Miss Bertonoff in numbers with music by Marc Lavry, all of which we had seen before. Miss Bertonoff's success lies in her personifications. Chaya Nurik was a competent accompanist.

New Korngold Concert

The St. Louis Symphony Orchestra, under Vladimir Golechmann, recently presented the world premiere of Erich Wolfgang Korngold's Violin Concerto in D Major, Opus 35, with Jascha Heifetz as the soloist. The work, dedicated to Alma Mahler-Werfel, is conceived in a very lyrical style; so much so, indeed, that the composer has referred to it as "rather for a Caruso of the violin than for a Paganini."

FRANGO

THERE has always been a certain amount of controversy as to what exactly constitutes an acquired as distinct

Acquired Tastes

from a natural taste, and at times it is difficult to believe that the latter form exists as such at all. There can be few westerners who do not remember their first horrified shudder at the impact of the olive on their palates, and who can resist another shudder at the sight of the Palestinian baby sucking the things up with enthusiasm at about eighteen months.

The palate becomes so easily jaded, and all have at least once been told of the new assistant in the sweet shop who is encouraged to gorge himself on toffee the first day in the absolute certainty that he will be unable to do more than look at it again for the rest of his life. The system works backwards as well, however; prolonged holidays from a substance to which one has at one time been accustomed are apt to produce a surprising effect when one comes back to them again. The flavour of margarine became so much part of our existence during the past few years that even Australian butter at first seemed insipid by comparison. Recent shortages, however, have more or less withdrawn it from common usage, so that Palestinians have become accustomed, those who cannot run to butter, to flavours in peculiar settings, and jam eaten on bread together with egg has become almost a commonplace. Now we are about to have margarine back again — a mixed blessing, in a way, for duty will entail the necessity of getting used to it all over again.

PATRA

CONDUCTED TOUR
TO
YUGOSLAVIA
VIA ITALY
ABOUT MAY 20

Visas and Arrangements
Enquire at:

PATRA

Jerusalem: Corner Jaffa-Chancellor Rd.
Tel Aviv: 63 Nahlat Benjamin Street
Haifa: 3 Palmer's Gate, Mast Bldg

Eine Meisterin des mimischen Tanzes

Der mimische Ausdruck eines Gefühls, die Wurzel alles dramatischen Gestaltens, steht auch am Anfang der Tanzkunst u. bleibt ihr Mutterboden, mag sich auch die Choreographie im klassischen Ballett noch so weit in d. Sphären einer abstrakten Ueberwindung der Erden-schwere erheben. Deborah Bertonoffs Grösse beruht in erster Linie darauf, dass sie bei aller souveränen Beherrschung der Technik den tiefsten Gehalt ihres Schaffens stets aus diesem allgemeinen menschlichen Urgrund gewinnt. Bei aller Verwandlungsfähigkeit, die sie besitzt, bestimmt ihre starke Persönlichkeit ihren künstlerischen Stil und bringt den unvergesslichen Eindruck hervor, der die bunte Fülle ihrer viel-

gestaltigen Darbietungen zur Einheit zusammenschliesst.

Ihr jüngster Tanzabend im Ohel-Theater zeigte s.o. auf der Höhe ihrer körperlichen und seelischen Leistungskraft. Die ganze Skala menschlicher Empfindungen, von der tiefsten Tragik im Erleben unseres Volks-Schicksals ("In Memoriam") über d. heroischen Aufschwung in Befreiung und Errettung ("Exodus") und im Aufbau einer neuen Welt ("Frauen des Emek") bis zur derben Komik ("Der erste Ball", "Typen auf einer jüdischen Hochzeit") weiss sie anzuschlagen u. zum anschaulichsten Bilde zu konzentrieren. Die rhythmisch-räumliche Be-seelung, die von ihrem Körper, ihren Gesten und ihrer Mimik ausgeht, durchdringt das Kostüm,

die Begleitmusik, die Dekoration so völlig, dass eine vollendete Harmonie entsteht. Die ausserordentliche Feinheit und Weisheit in der Verwendung des Details kann hier nicht analysiert werden. Sie zeigt sich am grossartigsten in der psychologischen Vertiefung einer Situation, so besonders in den "Erinnerungen einer Tänzerin" und dem erschütternden "Strassen-Mädchen".

Man möchte wünschen, dass Deborah Bertonoff ihre bewunderungswürdige Kunst der Menschen-Darstellung, die sich in ihren bisherigen Programmen aus Einzelbildern regenbogen-artig entfaltet, einmal in einer grossen Aufgabe gleichsam im vollen Sonnenlicht ihres Galantes offenbaren könnte.

Dr. Paul Landau

Klang und Schatten

.Musiktagebuch von MAX BROD

S. Prokofieffs neueste Klaviersonate (sie trägt die Nummer 8) ist 1940 erschienen und hat die Opuszahl 84. Es dürfte sich also um eines der jüngsten Werke des genialen Mannes handeln; gegenüber dem kürzlich in Tel-Aviv gespielten Quartett op. 50 zeigt die Klaviersonate jedenfalls, dass der Komponist wieder aus dem Eklektizismus herausgefunden hat und den Weg zu sich selbst schliesslich nicht verfehlt. Das Werk bildet das Hauptstück im Klavierabend Frank Pollaks, der seine volle Meisterschaft gerade in der durchsichtigen, mit feinstem Verständnis herausgemesselten Darbietung eines so schwierigen Aufbaus zeigen konnte.

Die Themen und ihre kunstvollen Verflechtungen lagen bei dieser scharf profilierten Interpretation dem Hörer klar vor den Sinnen. Sowohl der melodiose Schwung des ersten Motivs, das mit seinen fünf Takten gar nicht leicht zu überblicken ist, wie das Martellato der Durchführung kam zum vollen Ausdruck. Für das Menuett des zweiten Satzes, das in Schubertschem Wohlklang schweigt, stellte Pollak sein berückendes Cantabile bei (das freilich auf einem besseren Flügel als dem des Ohel-Saales mehr Resonanz fände.) Der dritte Satz mit den Rhythmen eines atemlosen Rittes ist besonders echter Prokofieff, er zeichnet sich überdies durch das Intermezzo eines veritablen Walzers aus, das dann in ein Ritt-Finale von atemberaubender Virtuosität ausgeht.

Die Programmgestaltung brachte noch einen weiteren Höhepunkt: zum erstenmal war in einem palästinensischen Konzert eines der halbvergessenen Meisterstücke der Romantik Schumanns zu hören: die "Phantasiestücke op. 12", eines jener Jugendwerke, die die Welt Jean Pauls, E. Th. A. Hoffmanns und Heines mit den Mitteln einer subtilen Klaviertechnik in Töne umschaffen oder, besser gesagt, die Urgestalt dieser Welt geben, die bei den genannten Dichtern nach Ausdruck verlangt. Einzelne Teile dieser "Phantasiestücke" (z. B. den berühmten "Aufschwung") hört man wohl zuweilen; aber erst im vollen Zusammenhang, so wie Frank Pollak diese bedeutsamen Skizzen komplett brachte, erschliessen sie ihre ganze unvergängliche Schönheit.

Unsere Konzerte kranken im Allgemeinen daran, dass man nicht nur einen engen Kreis von Meistern, sondern auch von diesen nur immer wieder dieselben "beliebten" Werke hört. Speziell bei Schumann gibt es aber noch allerlei zu entdecken oder neu aufzufinden. Ich empfehle die "Novelletten", die "Nachtstücke", die "Waldszenen"; hier stösst der wahre Künstler des Klaviers auf vieles, was zwar noch nicht "beliebt" ist, es aber werden kann und eigentlich werden müsste.

"Neuland inmitten halbvergessener Pracht" — so könnte man auch Dwora Bertonoffs mimischen Abend charakterisieren. Ich spreche nicht von ihrer Tanzkunst, in der ich von Kenntnis und Kennerschaft weit entfernt bin. Ich spreche nur von ihrer dramatischen Meisterschaft, die aus Gebärden die als solche

dem Alltag angehören, eine neue unerhörte Ausdruckskraft zu ziehen weiss. Das Verhüllen des Gesichts etwa, das Abnehmen eines Tuches vom Gesicht, das gehemmte Schreiten, das Zusammen sinken — all das, was wir schon hundertmal zu sehen geglaubt haben, sehen wir bei Dwora Bertonoff neu und es bedeutet plötzlich, wie von einem geheimnisvollen Lichtstrahl getroffen: Klage um unsere Toten in der Golah — oder "Knechtschaft in Aegypten".

Den Hauptakzent in der eigenartigen Kunst dieser Frau sehe ich aber nicht in ihren pathetischen Schöpfungen, obwohl Szenen wie die "Auszug aus Aegypten" durch monumentale Einfachheit und Originalität gefangen nehmen: sondern in ihrem Talent zur Satire, zur Karikatur, die leicht in soziale Kritik umschlägt. In dieser Hinsicht ist "der Kellner" ihr Meisterwerk, — der diesmal nicht gezeigt wurde. Aber auch "der erste Ball" mit seinem wesentlich harmloseren Spott war überzeugend und amüsant. Ebenso einige Episoden einer "jüdischen Hochzeit", die in einem Dokumentarfilm festgehalten werden sollten, da ihre Kontur unübertrefflich ist.

Sehr zu begrüssen ist es auch, dass Dwora Bertonoff palästinensische Komponisten mit ihrem Werk in Verbindung setzt. Auf dem Boden einer gemeinsamen Kultur entsteht so (aller Skepsis zum Trotz) eine neue Ausdruckform der Musik, wofür diesmal die stürmisch vorwärtsdrängende Bewegung in den Exodusphantasien von Josef Grünthal und die "Typen bei einer jüdischen Hochzeit" von Lavry gute Beispiele stellten. — Dass der grosse Schauspieler Bertonoff, der Vater der Tänzerin, an der szenischen Regie beteiligt war, wurde deutlich empfunden.

Der "Chug Habimah" vermittelt unter der ermüdlichen und geistvollen Leitung von G. Chanoch jahraus jahrein einem weiten Kreis unserer Jugend ernst fundierte Erziehung zur Kunst; wie wenig wird bei uns die stille hingebungsvolle dauernde Bemühung eines Kulturarbeiters wie Chanoch und seines Kreises in breiter Öffentlichkeit anerkannt — das setzt mich immer aufs Neue in schmerzliches Erstaunen!

Diesmal brachte der "Chug Habimah" ein Konzert palästinensischer

"JEDIC HADASHOT" 31/1/47